

Kolozsvári Állami Magyar Színház
Teatrul Maghiar de Stat Cluj
Stagiunea 2013 | 2014-es évad

Roger Vitrac

VIKTOR

avagy a gyermekuralom

VICTOR SAU COPIII LA PUTERE

Rendező / Un spectacol de
SILVIU PURCĂRETE

sz. lap
Lapok száma: 2
sz. lap
01/1
sz. lap

Roger Vitrac és a szürrealizmus

Az avantgárd irányzatok, így a szürrealizmus is határozottan elvetik a hagyományos műfajokat. Elvben a színházat is elutasítják, mert számukra az nem más, mint a polgári társadalom igényeit kielégítő kereskedelmi vállalkozás. Attól azonban nem zárkoznak el, hogy néha a színházi kifejezés eszközeivel éljenek. Az viszont, hogy valakit huzamosabb ideig és komolyabban is érdekeljen a színház, elfogadhatatlan számukra.

Nos, monsieur Roger Vitrac is a szürrealisták jeles tagja volt, míg el nem kezdett színdarabokat írni, sőt színházat nem alapított Antonin Artaud-val és Robert Aron-nal. A huszadik század első felének egyik legforradalmibb színházat, az 1926-1930 között működő Théâtre Alfred Jarryt hozták létre, s emiatt a szürrealisták Vitracot kizárták csoportjukból.

Kizárás és kiátkozás ellenére tagadhatatlan, hogy az 1928. december 24-én a Comédie des Champs-Élysées-ben bemutatott Vitrac darab, a *Viktor, avagy a gyermekuralom* nem szürrealista dráma, vagy legalábbis nem hatják át erősen a szürrealizmus stílusjegyei.

Ha végignézzük a dráma szereplőlistáját, úgy tűnhet, hogy a korabeli párizsi színházakat tucatjával elárasztó bulvárdarabokkal van dolgunk. Aztán amikor kiderül, hogy a kilencedik születésnapját ünneplő címszereplő, Viktor száznyolcvanegy centiméter magas, sejteni kezdjük, hogy itt nem feltétlenül a polgári élet szeletének realiztikus ábrázolásával, imitációjával állunk szemben. Már az első jelenet provokációk sorozata, ahogyan a kilencéves Viktor manipulálja a cselédlányt összetörve egy értékes Sèvres-i vázát, és azzal gyanúsítva a cselédet, hogy szexuális szolgáltatásokat nyújt munkáltatóinak. Pillanatok alatt romba dől a polgári világ és értékek illúziója, s ennek a felfordult világnak a képét erősíti meg a szobalány és a gyermek replikaváltása is:

LILI: Viktor megőrült. Egy gyerek nem viselkedik így.

VIKTOR: Nincs itt semmiféle gyerek! Sosem is volt!

Egy olyan feldúlt és értékvesztett világgal szembesülünk, ahol a felnőttek hosszú passzusokat idéznek a Larousse Enciklopédiából, egyszerre beszélnek, és úgy viselkednek, akár a gyerekek. Nem csodálkozunk, ha Viktor a vacsorára érkezett Louségur táborkonon „pacigol”, hogy a szülők a gyermekek előtt élék ki túlfűtött szexuális vágyaikat, és csalják meg egymást, hogy a véletlenül odatévedt szellentő hölgy, Ida Mortemart vált ki Viktorból valódi érzelmeket, s hogy távozása után mindenki megzavarodik, az emberi viselkedés előreláthatatlan, a nyelv működése pedig ellentmond a józan ész szabályainak.

Mindez azt sugallja, ami a szürrealista mozgalom védjegye, hogy az élet valójában álom, hallucináció, hipnózis.

Roger Vitrac și suprarealismul

Curentele de avangardă, printre care și suprarealismul, resping categoric genurile tradiționale. În principiu, ele resping și teatrul, considerându-l doar o întreprindere comercială menită să satisfacă nevoile societății burgheze. Nu exclud însă posibilitatea de a folosi, din când în când, mijloacele de expresie ale teatrului. Este însă neacceptabil pentru ele ca cineva să fie interesat de teatru mai serios sau pe o perioadă mai lungă.

Ei bine, monsieur Roger Vitrac a fost și el un reprezentant de seamă al suprarealismului, până când a început să scrie piese și a fondat un teatru, împreună cu Antonin Artaud și Robert Aron. Cei trei au întemeiat unul dintre teatrele cele mai revoluționare ale primei jumătăți a secolului XX, Théâtre Alfred Jarry, care a funcționat între 1926-1930, drept pentru care suprarealiștii l-au exclus pe Vitrac din grupele lor.

În ciuda excluderii și a anatemei, este de netăgăduit faptul că piesa lui Vitrac, pe care Comédie des Champs-Élysées a prezentat-o în data de 24 decembrie 1928, *Victor sau copiii la putere* nu este o dramă suprealistă, sau cel puțin nu este marcată prea mult de particularitățile stilului.

Privind lista de distribuție a dramei, s-ar părea că avem de-a face cu una din piesele de boulevard care copleșeau scenele pariziene din acea vreme. Însă după ce aflăm că protagonistul, care își sărbătorește a noua aniversare, Victor are o înălțime de 181 centimetri, începem să ne dăm seama că nu este vorba neapărat de reprezentarea realistă sau imitația unui segment din viața burghezilor. Prima scenă aduce deja o serie de provocări: Victor, copilul de nouă ani, o manipulează pe cameristă spărgând o vază de Sèvres de mare valoare, după care o suspectează de servicii sexuale oferite patronilor săi. Iluzia lumii și a valorilor burgheze se prăbușește în câteva clipe, imaginea acestei lumi răsturnate pe dos fiind întărită și de schimbul de replici dintre cameristă și copil:

LILI: Victor a înnebunit. Un copil nu se poartă așa.

VICTOR: Nu este aici niciun copil! Și nici n-a fost vreodată!

Ne confruntăm cu o lume bulversată care și-a pierdut valorile, în care adulții citează lungi pasaje din enciclopedia Larousse, vorbesc simultan și se comportă ca niște copii. Nu ne mirăm că Victor îl „călărește” pe generalul Lonséguir sosit la cină, că adulții își trăiesc poftele sexuale excesive și se înșeală în fața copiilor, că o doamnă apărută din întâmplare și chinuită de gaze intestinale, Ida Mortemart, este cea care trezește în Victor sentimente adevărate, și că după plecarea ei toată lumea o ia razna, comportamentul uman devine imprevizibil, iar funcționarea limbii contrazice regulile minții lucide.

Toate acestea ne duc cu gândul la marca mișcării suprealiste: viața este de fapt vis, halucinație, hipnoză.

ROGER VITRAC

VIKTOR

AVAGY A
GYERMEKURALOM

VICTOR SAU COPIII LA PUTERE

Fordította | Traducerea în limba maghiară: VINKÓ JÓZSEF

Szereplők | Cu:

Viktor, kilencéves | Victor, nouă ani: **DIMÉNY ÁRON**
Károly, Viktor apja | Charles Paumelle, tatăl lui Victor: **BOGDÁN ZSOLT**
Emília, Viktor anyja | Émilie Paumelle, mama lui Victor: **KATÓ EMŐKE**
Lili, a cselédlányuk | Lili, servitoarea lor: **VARGA CSILLA**
Eszter, hatéves, a szomszéd kislány | Esther, șase ani: **ALBERT CSILLA**
Antal, Eszter apja | Antoine Magneau, tatăl lui Esther: **SZÚCS ERVIN**
Teréz, Eszter anyja | Thérèse Magneau, mama lui Esther: **VINDIS ANDREA**
Louségur, tábornok | Louségur, generalul: **BIRÓ JÓZSEF**
Ida Mortemart: **KÉZDI IMOLA**
A doktor, A néma hölgy, Mária, szobalány, ... | Doctorul, Doamna mută,
Maria, servitoarea, ...: **MOLNÁR LEVENTE**

Rendező | Regia: **SILVIU PURCĂRETE**

Díszlet- és jelmeztervező | Scenografia: **DRAGOȘ BUHAGIAR**
Zene | Muzica: **VASILE ȘIRLI**
Zenei munkatárs | Colaborator muzical: **INCZE G. KATALIN**
A rendező asszisztense | Asistent de regie: **ALBU ISTVÁN**
A díszlettervező asszisztensei | Asistenți scenografie:
PETRE-TIBERIUS TRIFAN, VLADIMIR IUGANU
Ügyelő | Regia tehnică: **KEREZSY IMOLA**

Bemutató időpontja: 2013. november 29.
Data premierei: 29 noiembrie 2013

nka Az előadás létrejöttét támogatta
a Nemzeti Kulturális Alapprogram.
Spectacol realizat cu sprijinul financiar
al Fondului Cultural Național din Ungaria.

Foto: Biró István
Design: Banga Szilárd

